

Crynodebau sector: Lleoliadau nad ydynt yn ysgolion i blant dan bump oed

2

Cyd-destun

Mae pob awdurdod lleol yng Nghymru yn ariannu addysg ran-amser ar gyfer plant tair oed, a phlant pedair oed weithiau, mewn lleoliadau yn ogystal ag mewn ysgolion. Er nad yw awdurdodau lleol yn cynnal y lleoliadau hyn, maent yn gyfrifol am sicrhau eu bod yn darparu addysg y cyfnod sylfaen o ansawdd da. Mae hyn yn cynnwys darparu cyngor a chymorth i arweinwyr ac ymarferwyr. Mae lleoliadau sy'n darparu addysg gynnar yn cynnwys darparwyr gofal dydd a gofal sesiynol. Mae'n ofynnol i Estyn arolygu addysg gynnar, ac mae dyletswydd gan Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) i arolygu ansawdd y gofal yn y lleoliadau hyn. Yn Ionawr 2019, dechreuodd Estyn ac AGC arolygu lleoliadau addysg nad ydynt yn ysgolion i blant dan bump oed ar y cyd, gan ddefnyddio fframwaith arolygu newydd ar y cyd. Mae'r arolygiadau hyn ar y cyd yn ystyried ansawdd y gofal a ddarperir i'r holl blant hyd at 12 oed, ac addysg plant tair a phedair oed nad ydynt yn derbyn addysg mewn lleoliad a gynhelir. Mae'r fframwaith arolygu newydd yn cynnwys chwe thema mewn tri maes allweddol: mae themâu 1 a 2 yn ystyried deilliannau plant, mae themâu 3 a 4 yn ystyried pa mor dda mae ymarferwyr yn cyfrannu tuag at y rhain, ac mae themâu 5 a 6 yn ystyried ansawdd yr arweinyddiaeth o ran sicrhau deilliannau da i blant.

Crynodebau sector: Lleoliadau nad ydynt yn ysgolion i blant dan bump oed

Mae nifer y lleoliadau sy'n cynnig addysg ran-amser wedi gostwng eto. Eleni, roedd 569 o ddarparwyr addysg mewn lleoliadau nad ydynt yn ysgolion ar gyfer plant tair neu bedair oed, sef gostyngiad o 593 o'r llynedd a 737 yn 2010. Fe wnaethom arolygu 26 o leoliadau yn ystod tymor yr hydref o dan fframwaith arolygu 2010 Estyn. Yn gyffredinol, roedd cyfran y lleoliadau hyn y barnwyd eu bod yn dda neu'n well yn nhymor yr hydref yn debyg i'r gyfran ar gyfer 2017-2018. O'r 26 o leoliadau a arolygwyd, cafodd saith farn ragorol ar gyfer un cwestiwn allweddol neu ddangosydd ansawdd o leiaf, a barnwyd bod tri lleoliad yn rhagorol ar draws pob un o'r cwestiynau allweddol.

Arolygiadau ar y cyd ers gwanwyn 2019

Yn ystod y gwanwyn a'r haf, fe wnaethom arolygu 66 o leoliadau o dan ein fframwaith arolygu newydd ar y cyd ag Arolygiaeth Gofal Cymru. Mae rhyw ddau o bob deg yn lleoliadau bach, lle ceir llai na chwech o blant tair oed. Yn y lleoliadau hyn, o dan fframwaith 2010, er mwyn osgoi adnabod plant unigol, fe wnaeth arolygwyr adrodd ar y ddarpariaeth a'r arweinyddiaeth yn unig. Mae'r un egwyddorion adrodd yn berthnasol yn ein trefniadau arolygu ar y cyd. Mae arolygwyr yn adrodd ar yr holl themâu ac eithrio thema 2, sy'n canolbwyntio ar ddysgu plant tair neu bedair oed a ariennir.

Dysgu

Mae safonau'n dda neu'n well mewn rhyw wyth o bob deg lleoliad. Mae hyn fymryn yn is na'r ganran a nodwyd y llynedd. Mewn lleoliadau lle ceir safonau da neu ragorol, mae'r rhan fwyaf o blant yn gwneud cynnydd cryf yn eu dysgu o'u manau cychwyn. Maent yn datblygu'u medrau llythrennedd, rhifedd, eu medrau corfforol a phersonol a chymdeithasol yn effeithiol.

Lle ceir safonau rhagorol, mae'r rhan fwyaf o blant yn gwneud cynnydd arbennig o gryf o'u manau cychwyn. Maent yn cyfathrebu'n glir ac yn frwdfrydig, gan adeiladu geirfa eang a chyfoethog. Er enghraifft, maent yn cofio digwyddiadau diweddar ac yn mewnosod gwybodaeth berthnasol yn dda. Defnyddiant eirfa fathemategol yn gywir mewn ystod gynyddol o sefyllfaoedd. Er enghraifft, maent yn cymharu'u taldra â thaldra blodyn haul, gan ddweud p'un a ydynt yn dalach neu'n fyrrach. Maent yn hyderus i gymryd risgiau dan reolaeth ac yn datblygu'u medrau corfforol i lefel uchel. Er enghraifft, wrth gymryd rhan mewn gweithgareddau corfforol dyddiol, maent yn ymestyn fel jiraff ac yn clepian fel crocodeil.

Mewn lleoliadau lle ceir safonau da neu well, mae'r rhan fwyaf o blant yn siarad yn hyderus ac yn gwneud eu hunain yn ddealladwy wrth drafod eu syniadau neu wrth ddweud wrth oedolion beth maent eisoes yn ei wybod. Maent yn gwrando'n dda ac yn dilyn cyfarwyddiadau yn effeithiol, er enghraifft, wrth greu golygfa jyngl gan ddefnyddio mwd, jeli a brocoli. Mae disgyblion mwy abl yn defnyddio patrymau iaith aeddfetach ac ystod ehangach o iaith soffistigedig yn bwrpasol. Er enghraifft, wrth ddisgrifio sut i adeiladu lloches i'w dinosor, maent yn sôn am ei wddf tenau hir a'i gynffon pigfain trwchus. Mewn lleoliadau cyfrwng Cymraeg, lle nad y Gymraeg yw

Crynodebau sector: Lleoliadau nad ydynt yn ysgolion i blant dan bump oed

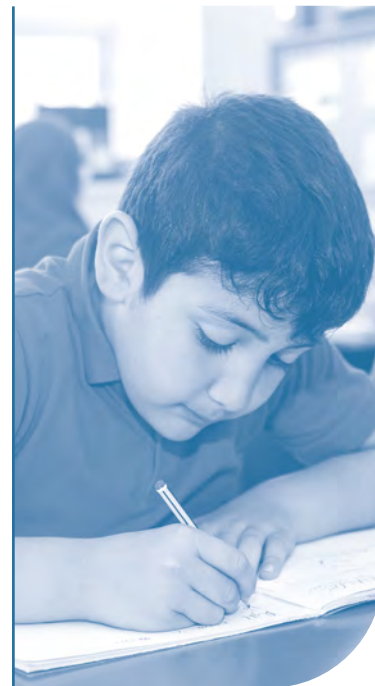
iaith y cartref i'r rhan fwyaf o blant, mae llawer yn gwneud cynnydd da wrth ddatblygu medrau llafar cryf. Mae'r disgyblion hyn yn barod i ddefnyddio cystrawennau sylfaenol, ymadroddion cyffredin ac ystod gynyddol o eirfa yn dda i sgwrsio ac ymuno mewn caneuon a hwiangerddi. Mewn ychydig iawn o leoliadau cyfrwng Cymraeg lle ceir safonau digonol, nid yw disgyblion sy'n siarad Cymraeg gartref yn gwneud digon o gynnydd yn aml wrth ddatblygu'u medrau llafar Cymraeg, ac yn aml maent yn troi'n ôl i siarad Saesneg yn ystod sesiynau. Nid yw'r plant hyn yn ddigon hyderus wrth drafod yn Gymraeg, ac o ganlyniad, mae eu hymatebion estynedig mewn brawddegau yn gyfyngedig yn aml.

Mewn lleoliadau cyfrwng Cymraeg a Saesneg, mae'r rhan fwyaf o blant yn datblygu medrau darllen cynnar cadarn ac yn gwrando'n astud ar y storïau a ddarllenir iddynt gan oedolion. Maent yn dangos diddordeb mewn llyfrau ac yn siarad yn eiddgar am eu cymeriadau, er enghraifft drwy awgrymu sut i helpu'r tedi bêr a aeth ar goll yn yr eira. Mae'r rhan fwyaf o blant yn mwynhau gwneud marciau ac yn arbrofi'n hyderus gan ddefnyddio ystod o offer. Maent yn creu marciau'n bwrpasol ac yn deall bod ystyr i ysgrifennu, fel wrth 'ysgrifennu' rhestrau siopa yn siop y fferm neu yn y gegin. Mae disgyblion mwy abl yn defnyddio llythrennau y gellir eu hadnabod wrth geisio ysgrifennu'u henw, er enghraifft pan fyddant yn hunangofrestru neu wrth ysgrifennu'u henw ar ddarlun y maent wedi'i dynnu i ffrind.

Mae safonau Cymraeg mewn lleoliadau cyfrwng Saesneg yn parhau i wella. Mewn llawer o'r lleoliadau hyn, mae plant yn ymateb yn briodol i gyfarwyddiadau sylfaenol yn Gymraeg. Maent yn deall cwestiynau syml yn ystod y drefn arferol ddyddiol ac yn ailadrodd geiriau unigol neu ymadroddion syml, fel y tywydd, yn hyderus. Maent yn canu amrywiaeth eang o ganeuon actol yn dda yn ystod amser grŵp, ac yn enwi ychydig o liwiau a rhifau yn Gymraeg. Er hynny, mewn dau o bob deg o'r lleoliadau hyn, cyfyngedig yw defnydd plant o'r Gymraeg.

Mewn lleoliadau lle ceir safonau da, mae'r rhan fwyaf o blant yn datblygu'u medrau rhifedd yn dda. Gwnânt gynnydd da yn eu medrau cyfrif. Er enghraifft, maent yn adrodd rhifau yn ôl eu trefn hyd at ddeg, ac yn cyfrif gwrthrychau i bump yn gywir wrth gyfrif cwpanau adeg byrbryd. Mae'r rhan fwyaf o blant yn defnyddio geirfa fathemategol yn briodol ar draws ystod o brofiadau dysgu, er enghraifft defnyddio 'talach' a 'byrrach' wrth adeiladu tŵr o begiau ac yna'i fesur yn erbyn jirâff. Mae llawer yn cymhwyso'u medrau rhifedd yn dda mewn meysydd dysgu eraill, er enghraifft, wrth ddiolli anifeiliaid tegan o liwiau gwahanol i grwpiau, ac yna cyfri'r nifer ym mhob grŵp yn gywir. Maent yn dechrau adnabod a defnyddio siapiau dau ddimensiwn, a siapiau tri dimensiwn syml yn eu dysgu, er enghraifft wrth adeiladu roced. Mewn ychydig o leoliadau, lle ceir safonau rhagorol, mae plant mwy abl yn adio rhifau syml gyda'i gilydd yn gywir, fel tri a chwech i wneud naw, trwy ddefnyddio offer priodol i'w helpu fel arfer. Nid yw plant mewn rhyw un o bob deg lleoliad yn defnyddio'u medrau datrys problemau yn ddigon effeithiol yn eu dysgu.

Mewn llawer o leoliadau, mae plant yn defnyddio technoleg gwybodaeth a chyfathrebu (TGCh) yn dda i wella'u dysgu ac i ddatblygu'u medrau cyfathrebu yn effeithiol. Maent yn cael at, ac yn defnyddio, ystod o offer TGCh fel cyfrifiaduron llechi yn hyderus.

Crynodebau sector: Lleoliadau nad ydynt yn ysgolion i blant dan bump oed

Er enghraifft, maent yn tynnu ffotograff o wlithen yn yr ardal awyr agored er mwyn cofnodi beth maen nhw wedi dod o hyd iddo, ac i ysgogi trafodaeth. Mae'r rhan fwyaf o blant yn defnyddio teganau batri yn effeithiol i wella'u chwarae, fel til tegan wrth esgus bod yn siopwr. Mewn tri o bob deg lleoliad, fodd bynnag, nid yw plant yn defnyddio'r offer TGCh yn annibynnol bob amser, na gyda chymorth oedolyn, i wella eu dysgu. Mae eu mynediad at offer TGCh yn gyfyngedig ac nid ydynt yn ei ddefnyddio i ddatblygu'u medrau cyfathrebu'n ddigonol.

Mewn llawer o leoliadau, mae plant yn datblygu'u medrau corfforol yn dda gan ddefnyddio'r manau dysgu dan do ac awyr agored yn effeithiol. Maent yn dangos medrau echddygol bras da wrth gropian drwy fwâu neu daflu peli i mewn i gynwysyddion yn yr ardal awyr agored. Mae'r rhan fwyaf o blant yn datblygu medrau echddygol manwl cadarn, er enghraifft wrth afael mewn cregyn gyda gefeiliau, ac wrth ddefnyddio brws paent bach yn ofalus i wneud 'siapiau defaid' mewn ewyn eillio.

Mae safonau'n ddigonol mewn rhyw ddau o bob deg lleoliad. Yn y lleoliadau hyn, nid yw lleiafrif o blant, yn enwedig y rhai mwyaf abl, yn gwneud digon o gynnydd yn gyson â chyfnod eu datblygiad. Nid ydynt bob amser yn canolbwyntio'n ddigon da ar yr hyn y mae oedolion yn ei ddweud, ac mae pethau sy'n digwydd o'u cwmpas yn tynnu'u sylw yn hawdd. Er bod mwyafrif y plant yn y lleoliadau hyn yn gwneud cynnydd addas mewn llythrennedd, nid yw lleiafrif yn datblygu'u medrau gwneud marciau yn gyson â chyfnod eu datblygiad. Yn aml, mae medrau rhifedd plant yn llai datblygedig ac nid yw'r mwyafrif yn gwneud digon o gynnydd dros gyfnod. Yn ogystal, nid yw'r plant hyn yn cymhwyso'u medrau yn ddigon da mewn meysydd dysgu eraill, ac nid yw eu medrau datrys problemau wedi'u datblygu'n ddigonol yn aml.

Pan fydd lleoliadau yn cynllunio'n dda ar gyfer datblygu medrau creadigol plant, mae llawer o blant yn mwynhau cyfleoedd i fynegi'u hunain trwy gerddoriaeth, dawns a chelfyddyd arall. Mewn llawer o leoliadau, fodd bynnag, mae medrau creadigrwydd plant wedi'u cyfyngu'n aml oherwydd cyfyngiadau'r ddarpariaeth. Er enghraifft, mae pawb yn paentio'r un llun neu'n gwneud yr un model clai o dan gyfarwyddyd oedolyn. Mae hyn yn rhwystro'u gallu i feddwl drostyn nhw'u hunain a defnyddio'u dychymyg yn rhydd.

Lles

Mae safonau lles yn gryfder yn y sector hwn. Yn y rhan fwyaf o leoliadau, mae safonau lles yn dda o leiaf, ac yn rhagorol mewn ychydig iawn o leoliadau. Yn y lleoliadau hyn, mae bron bob plentyn yn dangos cymhelliant, mwynhad a diddordeb eithriadol yn eu dysgu, ac mae'r rhan fwyaf yn canolbwyntio'n ddiwyd iawn yn ystod tasgau. Dangosant lefelau uchel o ymgysylltiad ac maent yn hynod hyderus pan fyddant yn gwneud dewisiadau wrth iddynt symud rhwng tasgau dysgu â ffocws ar oedolion a thasgau a arweinir gan blant. Er enghraifft, mae plant yn dewis o blith ystod eang o adnoddau yn yr ardal greadigol yn annibynnol i greu golygfa o arddangosfa tân gwyllt. Lle mae lles yn dda, mae bron bob plentyn yn ymdawelu'n dda cyn gynted ag y byddant yn cyrraedd y lleoliad ac maent yn ymddwyn yn dda. Mae'r rhan fwyaf o blant yn mwynhau cymryd rhan mewn ystod o brofiadau dysgu ac yn cael hwyl wrth fynd i'r afael â thasgau yn annibynnol. Maent yn cynnal diddordeb mewn gweithgareddau ac yn symud yn hyderus i weithgaredd arall pan fyddant yn barod.

Cylch Meithrin Hermon

Mae staff yng Nghylch Meithrin Hermon yn defnyddio pypedau i helpu plant i ddeall eu hemosiynau. Mae'r pypedau yn galluogi'r plant i ddatblygu eu medrau personol a chymdeithasol trwy feddwl am y modd y mae eu gweithredoedd yn effeithio ar deimladau'r plant eraill.

I gael mwy o wybodaeth, darllenwch ein **hastudiaeth achos**

Cylch Meithrin Ynyshir & Wattstown

Caiff plant yng Nghylch Meithrin Ynyshir a Wattstown ddewis pryd i gael eu hamser byrbryd er mwyn helpu i wella'u llesiant a'u hymddygiad. Hefyd, maent yn annog y plant i weini'u hunain yn annibynnol, fel eu bod yn dysgu am bwysigrwydd hylendid ac yn meithrin cyfrifoldeb am ddacluso ac ailgylchu.

I gael mwy o wybodaeth, darllenwch ein **hastudiaeth achos**

Crynodebau sector: Lleoliadau nad ydynt yn ysgolion i blant dan bump oed

Yn y rhan fwyaf o leoliadau, mae plant yn deall pwysigrwydd hylendid da a sut i gadw'n heini ac iach. Mae'r rhan fwyaf o blant yn datblygu'u hannibyniaeth yn dda, fel dewis ffrwythau ac arllwys eu diod amser byrbryd. Hefyd, maent yn datblygu'u hannibyniaeth ymhellach drwy ysgwyddo cyfrifoldebau fel 'Helpwr y dydd' a thacluso ar ôl gweithgareddau.

Yn yr ychydig iawn o leoliadau lle mae safonau lles yn ddigonol, mae ychydig o blant yn cael anhawster dyfalbarhau ac yn colli diddordeb yn gyflym. Maent yn mynd yn aflonydd ac mae hyn yn tarfu ar blant eraill.

Darpariaeth

Mae darpariaeth yn dda neu'n well mewn tri chwarter o leoliadau a arolygwyd eleni. Ceir arfer ragorol mewn ychydig iawn o leoliadau. Yn y lleoliadau da neu well hyn, mae ymarferwyr yn cynllunio amrywiaeth eang o brofiadau dysgu pwrpasol, sy'n ysgogi diddordebau plant ac yn adeiladu'n llwyddiannus ar eu dysgu blaenorol. Gwnânt ddefnydd da iawn o syniadau plant wrth gynllunio testunau a gweithgareddau, sy'n eu cymell i ddysgu. Mae llawer o'r lleoliadau hyn yn darparu cyfleoedd buddiol i blant ddatblygu'u medrau cyfathrebu drwy ystod o weithgareddau dysgu diddorol dan do ac yn yr awyr agored. Yn benodol, mae ymarferwyr yn annog plant i ymuno mewn sgysiaua a holi cwestiynau treiddgar fel 'Sut mae mwydod yn gweld os nad oes ganddynt lygaid?' Maent hefyd yn darparu ystod o gyfleoedd cyffrous i blant ddatblygu'u dealltwriaeth o ysgrifennu at ddibenion gwahanol, fel cofnodi apwyntiadau mewn milfeddygfa. Mae llawer o leoliadau yn adeiladu'n dda ar fedrau rhifedd plant drwy ystod addas o brofiadau ymarferol ysgogol sy'n eu galluogi i ddatblygu dealltwriaeth gryf o gysyniadau mathemategol. Un enghraifft dda o hyn yw pan ofynnwyd i blant ailadeiladu doliau Babushka a'u gosod yn ôl trefn maint. Mewn lleoliadau lle nad yw'r cynllunio ar gyfer llythrennedd a rhifedd mor gadarn, nid yw ymarferwyr yn cynllunio i ddatblygu'r medrau hyn yn ddigon cynyddol. Yn ogystal, mewn rhyw un o bob saith lleoliad, nid yw ymarferwyr yn cynllunio i ddatblygu medrau datrys problemau plant yn ddigon effeithiol. O ganlyniad, nid yw plant yn y lleoliadau hyn bob amser yn adeiladu ar ddysgu blaenorol yn effeithiol nac yn cael digon o gyfleoedd i atgyfnerthu'u medrau a'u gwybodaeth.

Mae'r rhan fwyaf o leoliadau cyfrwng Cymraeg yn cynllunio'n dda ar gyfer datblygu medrau Cymraeg plant ac yn cynorthwyo'r rheini sy'n newydd i'r iaith yn effeithiol. Mewn ychydig iawn o leoliadau, nid yw ymarferwyr bob amser yn annog plant sy'n siarad Cymraeg gartref i ymarfer eu Cymraeg trwy gydol y sesiwn na'n atgyfnerthu patrymau iaith a geirfa yn ddigon trwyadl. Mewn lleoliadau cyfrwng Saesneg, mae datblygiad medrau Cymraeg plant yn parhau i wella. Mae llawer o ymarferwyr yn cynorthwyo datblygiad Cymraeg plant trwy ganu caneuon a defnyddio geiriau ac ymadroddion Cymraeg trwy gydol y sesiwn. Mewn rhyw un o bob deg lleoliad, nid yw ymarferwyr yn cynllunio'n ddigon da i ddatblygu medrau Cymraeg plant na'n annog defnyddio'r Gymraeg y tu allan i sefyllfaoedd grŵp ffurfiol yn ddigon effeithiol.

Mae cynllunio ar gyfer defnydd pwrpasol o TGCh i ddatblygu medrau cyfathrebu plant yn parhau yn faes i'w ddatblygu mewn rhyw dri o bob deg lleoliad.

Cylch Meithrin Crymoch

Mae Cylch Meithrin Crymoch wedi meithrin cysylltiadau agos gyda phartneriaid yn yr ardal leol. Maen nhw'n ymweld â siopau lleol, sy'n galluogi'r plant i ddatblygu'u llefredd a'u medrau cymdeithasol. Mae ymweliadau hefyd yn gwella ymwbyddiaeth o ddefnyddio arian at ddibenion go iawn ac mae'n dangos i'r plant fod llawer o nwyddau ar gael yn lleol.

I gael mwy o wybodaeth, darllenwch ein **hastudiaeth achos**

Cylch Chwarae Dwyieithog Aberporth

Mae ymarferwyr yng Nghylch Chwarae Dwyieithog Aberporth yn defnyddio gweithgareddau arferol i gyflwyno'r Gymraeg ac ymadroddion Cymraeg. Mae hyn yn helpu plant i ddatblygu eu dealltwriaeth a'u hatebion yn gynyddol.

I gael mwy o wybodaeth, darllenwch ein **hastudiaeth achos**

Cydnabod
Rhagoriaeth
Recognising
Excellence

Crynodebau sector: Lleoliadau nad ydynt yn ysgolion i blant dan bump oed

Yn y lleoliadau hyn, mae ymarferwyr yn canolbwyntio ar ddarparu cyfarpar i blant ei defnyddio yn hytrach nag ystyried sut gellir ei ddefnyddio i wella dysgu. Lle mae ymarferwyr yn datblygu medrau TGCh plant yn dda, maent yn canolbwyntio ar sut gellir ei ddefnyddio i ddatblygu medrau cyfathrebu plant. Maent yn sicrhau cyfleoedd pwrpasol i blant ddefnyddio cyfarpar TGCh ar draws meysydd dysgu er mwyn gwella'u profiadau a'u galluogi i siarad am eu dysgu. Er enghraifft, fe wnaeth ymarferwyr gynllunio cyfres o weithgareddau a alluogodd plant i dynnu ffotograffau o fywyd gwyllt mewn pwll lleol, ac i drafod nodweddion pryfed a sut y gwnaethant wneud iddynt deimlo. Darparodd hyn yr ysbrydoliaeth ar gyfer gwaith creadigol ar bryfed wedyn.

Yn gyffredinol, nid yw cynllunio ar gyfer datblygu medrau creadigol plant yn cael blaenoriaeth ddigon uchel mewn llawer o leoliadau. Mae ymarferwyr yn tueddu gorgyfarwyddo gweithgareddau, ac mae hyn yn arwain at blant yn cynhyrchu darnau tebyg o waith. Yn rhy aml, dim ond cyfleoedd cyfyngedig sydd i blant archwilio ac arbrofi gydag ystod o adnoddau wrth weithio'n greadigol.

Mae llawer o leoliadau'n darparu cyfleoedd addas i ddatblygu medrau corfforol plant, er enghraifft trwy ddarparu cyfarpar fel llwybrau balansio ac wynebau caled i reidio beiciau a theganau mawr. Ond nid yw ymarferwyr bob amser yn ystyried camau gwahanol datblygiad plant wrth gynllunio gweithgareddau corfforol, nac yn gwerthfawrogi pwysigrwydd plant ifanc yn datblygu medrau echddygol bras da cyn y gallant feistroli medrau echddygol manwl.

Mewn lleoliadau lle mae addysgu yn eithriadol o effeithiol, mae disgwyliadau eithriadol o uchel o blant gan ymarferwyr, ac mae ganddynt wybodaeth a dealltwriaeth fanwl o gwricwlwm y cyfnod sylfaen a sut mae plant ifanc yn dysgu orau. Cynigiant gyfleoedd gwych i blant arbrofi, ac maent yn hwyluso dysgu creadigol drwy chwarae pwrpasol. Lle ceir addysgu da, mae ymarferwyr yn deall pa bryd i ymyrryd yn nysgu'r plant a pha bryd i adael iddynt arbrofi gyda'u syniadau eu hunain. Yn yr enghreifftiau gorau, mae ymarferwyr yn modelu chwarae yn y gornel chwarae rôl er mwyn helpu'r plant i ddysgu, er enghraifft, wrth esgus mynd ar awyren a'i hedfan. Maent yn gofyn cwestiynau sy'n annog plant i feddwl drostyn nhw'u hunain a symud eu dysgu yn ei flaen. Yn y lleoliadau hyn, mae ymarferwyr yn defnyddio dulliau asesu effeithiol i asesu datblygiad a chynnydd plant ac i gynllunio'r camau nesaf yn eu dysgu. Fodd bynnag, mewn rhyw un o bob chwe lleoliad lle nad yw'r addysgu mor effeithiol, nid yw ymarferwyr yn nodi anghenion plant yn ddigon da i gynllunio'n addas ar gyfer eu dysgu. O ganlyniad, mae gormod o brofiadau dysgu nad ydynt yn eu herio na'u cefnogi'n ddigon effeithiol, ac nid ydynt ychwaith yn adeiladau'n ddigonol ar eu medrau a'u gwybodaeth. Mewn ychydig o leoliadau, mae ymarferwyr yn llethu ac yn rheoli profiadau dysgu a gweithgareddau gormod, ac mae hyn yn cyfyngu ar y cyfleoedd i blant ymgysylltu'n llawn â'u chwarae, rhoi cynnig ar bethau newydd, a datblygu'u syniadau eu hunain.

Cylch Chwarae Dwyieithog Aberporth

Mae ymarferwyr yng Nghylch Chwarae Dwyieithog Aberporth yn darparu gweithgareddau hwyliog ac ysgogol sy'n adeiladu ar ddiddordebau a chwestiynau plant. Cyflwynwyd ardal berfformio i ddatblygu iaith a hyder plant wrth siarad â phlant a phobl eraill neu wrth ganu a defnyddio offerynnau cerdd.

I gael mwy o wybodaeth, darllenwch ein **hastudiaeth achos**

Canolfan Deulu Drws Agored

Roedd staff yng Nghanolfan Deulu Drws Agored eisiau annog plant i ddod yn ddysgwyr annibynnol a datblygu'u gwydnwch a'u hyder trwy wneud eu penderfyniadau eu hunain a chymryd risgiau. Maen nhw wedi creu amgylchedd diogel i'r plant roi cynnig ar bethau newydd yn annibynnol.

I gael mwy o wybodaeth, darllenwch ein **hastudiaeth achos**

Crynodebau sector: Lleoliadau nad ydynt yn ysgolion i blant dan bump oed

Mae'r rhan fwyaf o leoliadau yn sicrhau safonau gofal, cymorth ac arweiniad da ar gyfer eu plant. Mae ymarferwyr yn cynorthwyo eu medrau annibynnol a'u medrau hunangymorth yn dda drwy ystod o arferion a gweithgareddau dyddiol defnyddiol. Er enghraifft, mae amser byrbryd yn addysgu plant sut i gymryd cyfrifoldeb am baratoi a gweini lluniaeth, yn ogystal â'u helpu i gymdeithasu a rhyngweithio ag eraill. Maent yn sicrhau bod plant yn datblygu ymwybyddiaeth dda o'u cymuned, eu diwylliant a'u credoau eu hunain yn ogystal â rhai pobl eraill ledled y byd. Erbyn hyn, mae llawer o leoliadau yn cydnabod pwysigrwydd darparu amgylchedd dysgu cyffrous ac ysgogol yn yr awyr agored ar gyfer eu plant. Mae hyn yn galluogi ymarferwyr i gynllunio profiadau dysgu pwrpasol a chyfleoedd chwarae er mwyn datblygu'u medrau ar draws yr holl feysydd dysgu. Hyd yn oed mewn lleoliadau lle ceir ardaloedd awyr agored cyfyngedig, mae ymarferwyr yn dod yn fwyfwy medrus yn eu hymagwedd at oresgyn hyn, er enghraifft trwy ddefnyddio'r traethau neu'r parciau lleol i alluogi plant i archwilio a datblygu'u medrau corfforol. O ganlyniad, mae ymarferwyr yn cynllunio'n fwy effeithiol ar gyfer dysgu yn yr awyr agored erbyn hyn i ddatblygu medrau plant ac i wneud dysgu yn hwyl ac yn gyffrous.

Eleni eto, mae arolygwyr wedi nodi diffygion pwysig yn ymwneud â diogelu mewn ychydig o leoliadau. Yn y lleoliadau hyn, nid yw ymarferwyr ac arweinwyr yn dilyn polisïau a gweithdrefnau diogelu yn ddigon da. Nid yw arweinwyr mewn un o bob deg lleoliad yn sicrhau bod asesiadau risg priodol ar waith i ddiogelu plant a staff. Mewn ychydig iawn o leoliadau, nid yw arweinwyr bob amser yn cadw at arferion recriwtio diogel wrth gyflogi staff. Ysgrifennwn at leoliadau lle ceir diffygion pwysig mewn perthynas â diogelu er mwyn sicrhau eu bod yn mynd i'r afael â nhw.

Arweinyddiaeth a rheolaeth

Mae safonau arweinyddiaeth a rheolaeth yn dda neu'n well mewn mwyafrif o leoliadau, ac yn rhagorol mewn ychydig iawn a arolygwyd eleni. Mewn lleoliadau lle ceir arweinyddiaeth dda, mae arweinwyr yn pennu disgwyliadau uchel ac yn cyfleu dealltwriaeth glir o'r hyn y maent am ei gyflawni. Maent yn cyfathrebu'n effeithiol gyda staff, yn sefydlu ysbryd tîm cadarn ac yn sicrhau bod pawb yn ymwybodol o'u rolau a'u cyfrifoldebau. Un nodwedd gyffredin ymhlith yr ychydig iawn o leoliadau rhagorol a arolygwyd eleni yw bod arweinwyr yn creu diwylliant o berchnogaeth a rennir, gan arwain at ymdrech gref i sicrhau gwelliant a disgwyliadau uchel iawn. O ganlyniad, mae'r holl staff yn cymryd cyfrifoldeb am wella safonau a lles plant.

Mewn lleoliadau effeithiol, mae arweinwyr yn gwrandao ar gyngor a barnau pobl eraill fel rhieni ac athrawon ymgynghorol yn effeithiol i'w helpu i fyfyrion ar eu perfformiad a'u harfer. Mae hyn yn sicrhau bod dealltwriaeth well gan arweinwyr o berfformiad y lleoliad, ei gryfderau, a meysydd i'w datblygu. Yn yr ychydig iawn o leoliadau lle mae arweinyddiaeth a rheolaeth yn rhagorol, mae arweinwyr yn canolbwyntio ar fonitro ansawdd addysgu a dysgu ac yn annog yr holl ymarferwyr i ymgymryd â chyfrifoldeb am wella eu perfformiad eu hunain. Fodd bynnag, roedd angen i weithdrefnau hunanwerthuso wella mewn rhyw tri o bob deg lleoliad a arolygwyd eleni. Yn y lleoliadau hyn, er bod arweinwyr yn deall rôl y prosesau hyn o ran sicrhau gwelliant, mae gweithdrefnau monitro yn wan ac nid yw arweinwyr bob amser yn adolygu cynnydd yn erbyn deilliannau cytûn yn ddigon effeithiol. O ganlyniad, nid ydynt yn gallu nodi cryfderau allweddol a meysydd i'w gwella yn eu lleoliadau bob amser.

Canolfan Deulu Drws Agored

Cydweithiodd arweinwyr yng Nghanolfan Deulu Drws Agored â'i gilydd i sefydlu rolau rheoli clir a strategaethau newydd. Helpodd hyn i staff ddeall eu rolau a chyfrifoldebau eu hunain a chydweithio â'i gilydd i gyflawni eu nodau.

I gael mwy o wybodaeth, darllenwch ein **hastudiaeth achos**

Crynodebau sector: Lleoliadau nad ydynt yn ysgolion i blant dan bump oed

Mae llawer o arweinwyr yn cynorthwyo ymarferwyr i wella perfformiad eu staff drwy bolisïau ac arferion gwerthuso a goruchwyllo. Yn y lleoliadau mwy llwyddiannus lle tynnodd arolygwyr sylw at arfer ragorol, mae arweinwyr yn sicrhau bod mynediad gan yr holl ymarferwyr at ystod eang o gyfleoedd hyfforddi sy'n cysylltu'n agos â blaenoriaethau'r lleoliad ar gyfer gwella ac anghenion datblygu personol. Mae arweinwyr yn y lleoliadau hyn yn asesu effaith yr hyfforddiant yn rheolaidd. Mae hyn yn sicrhau bod yr holl ymarferwyr yn gwneud y defnydd gorau o'r hyn maent wedi'i ddysgu er mwyn gwella darpariaeth, ac i sicrhau'r deilliannau gorau posibl i blant. Yn ogystal, mae arweinwyr yn gwerthfawrogi pwysigrwydd arferion ymsefydlu cryf i sicrhau bod unrhyw hyfforddiant cychwynnol y gall fod ei angen yn cael ei weithredu cyn gynted â phosibl. Er enghraifft, maent yn cychwyn hyfforddiant i uwchsgilio ymarferwyr sy'n llai hyderus, gan ddefnyddio Cymraeg i'w helpu i addysgu geirfa sylfaenol a phatrymau lleferydd i blant mewn lleoliadau cyfrwng Saesneg. Mewn lleoliadau llai llwyddiannus, nid yw arweinwyr yn gweithredu'u polisïau rheoli perfformiad yn ddigon effeithiol. O ganlyniad, nid yw'r arweinwyr hyn yn nodi targedau ar gyfer gwella i'r holl staff, nac yn adolygu'u perfformiad yn amserol. Mae hyn yn cael effaith negyddol ar ansawdd y cymorth a'r hyfforddiant a ddarperir i staff ac ansawdd y ddarpariaeth yn y lleoliadau hyn.

Mae'r rhan fwyaf o leoliadau yn cyfathrebu'n glir gyda rhieni a gwarcheidwaid ac yn eu cefnogi'n dda i ymgysylltu fwy â dysgu eu plant ac i gael dealltwriaeth well o'u gofal a'u datblygiad. Mae arweinwyr yn y lleoliadau hyn yn gweithio'n dda gydag ystod o bartneriaid, gan gynnwys athrawon ymgynghorol yr awdurdod lleol a chynrychiolwyr sefydliadau y maent yn gysylltiedig â nhw. Maent yn defnyddio'u cyngor a'u harbenigedd yn dda i helpu adolygu gwaith y lleoliad ac i gynorthwyo ymarferwyr yn eu gwaith. Ceir llawer o bartneriaethau defnyddiol o hyd rhwng lleoliadau a'r gymuned leol, yn bennaf drwy ddefnyddio ymwelwyr ac ymweliadau â mannau o ddiddordeb. Caiff hyn effaith gadarnhaol ar brofiadau dysgu'r plant ac mae'n eu galluogi i ddysgu am eu cymuned leol, er enghraifft, drwy ymweld â'r gwasanaethau brys i ddysgu am bobl sy'n ein helpu ni ac wrth blannu planhigion yn y pentref gyda help grŵp cymunedol. Yn y lleoliadau mwyaf effeithiol, mae arweinwyr yn sicrhau cysylltiadau cryf gydag ysgolion lleol er mwyn helpu plant pan fyddant yn symud ymlaen i'r cyfnod nesaf o'u haddysg. Mae plant yn ymweld â'r ysgolion nifer o weithiau i wyllo cyngherddau a chymryd rhan mewn sesiynau canu, ac i gyfarfod â'u hathro newydd yn ystod eu tymor olaf yn y lleoliad. Mae athrawon o'r ysgolion yn ymweld â'r lleoliadau'n rheolaidd hefyd, er enghraifft i ddarllen storiâu i'r plant ac i drafod eu hanghenion gydag ymarferwyr.

Yn y rhan fwyaf o leoliadau, mae arweinwyr yn darparu ystod eang o adnoddau diddorol ac ysgogol i blant er mwyn cynorthwyo'u dysgu. Mae ymarferwyr yn cynllunio profiadau dysgu awyr agored cyffrous a phwrpasol yn gynyddol dda i alluogi plant i archwilio a darganfod drostyn nhw'u hunain, yn ogystal â datblygu'u medrau corfforol. Mae'r rhan fwyaf o leoliadau yn rheoli'u cyllid yn dda ac yn dod yn fwy medrus o ran sut maent yn ariannu'u gwaith, er enghraifft drwy wneud cais am grantiau a thrwy drefnu digwyddiadau gyda rhieni a'r gymuned leol. Eto eleni, yn y mwyafrif o'r lleoliadau a arolygwyd, mae awdurdodau lleol yn parhau i gadw Grant Datblygu'r Blynnyddoedd Cynnar i ariannu hyfforddiant ac adnoddau. Fodd bynnag, nid yw'r cyllid yn cael ei dargedu'n ddigon da bob amser i ddatblygu anghenion lleoliadau unigol. O ganlyniad, nid yw ymarferwyr

Meithrinfa Ddydd Little Stars

Mae arweinwyr ym Meithrinfa Ddydd Little Stars yn defnyddio matrices medrau i nodi anghenion hyfforddi unigol a grŵp. Mae hyn yn sicrhau dull cyson ar draws y feithrinfa.

I gael mwy o wybodaeth, darllenwch ein **hastudiaeth achos**

Cydnabod
Rhagoriaeth
Recognising
Excellence

Crynodebau sector: Lleoliadau nad ydynt yn ysgolion i blant dan bump oed

bob amser yn cael hyfforddiant sy'n diwallu eu hanghenion proffesiynol na blaenoriaethau'r lleoliad ar gyfer gwella.

Gweithgarwch dilynol

Yn ystod yr hydref 2018 (sef tymor olaf fframwaith 2010 Estyn, cyn i arolygu ar y cyd ddechrau), nodom arfer ragorol mewn rhyw chwarter o leoliadau. Mae hyn yn nifer sylweddol yn fwy na thros yr un cyfnod y llynedd. Yn benodol, gwelsom arweinyddiaeth eithriadol gyda ffocws cryf ar ddatblygiad proffesiynol yn arwain at safonau dysgu a lles cyson uchel.

Mae angen ymweliad dilynol gan yr awdurdod lleol neu gan Estyn ar ryw dri o bob deg lleoliad a arolygwyd yn ystod y cyfnod olaf hwn, gan gynnwys ychydig iawn o leoliadau y mae angen gwelliant â ffocws arnynt. Mae hyn yn ostyngiad bach ar y llynedd. Byddwn yn monitro'u cynnydd yn erbyn argymhellion o'r arolygiadau craidd gan ddilyn gweithdrefnau cyn gweithio ar y cyd. Yn y lleoliadau yr oedd angen eu monitro gan Estyn, nid oedd disgwyliadau digon uchel gan arweinwyr yn gyffredinol i sicrhau bod plant yn gwneud cynnydd da ac yn elwa o brofiadau dysgu ysgogol. Yn yr ychydig iawn o leoliadau yr oedd angen gwelliant â ffocws arnynt, nid oedd arweinwyr yn gweithredu ar eu cynlluniau datblygu yn briodol nac yn defnyddio cyngor yn effeithiol i wella safonau a darpariaeth.

Eleni, gwnaeth bron bob lleoliad yr oedd angen eu monitro gan yr awdurdod lleol ar ddechrau'r flwyddyn gynnydd da yn erbyn eu hargymhellion ac fe wnaethom eu tynnu o'r categori gweithgarwch dilynol. Gwnaethpwyd cynnydd da gan yr holl leoliadau a oedd yn cael eu monitro gan Estyn, a'r tri lleoliad yn y categori gwelliant â ffocws ar ddechrau'r flwyddyn, ac nid oes angen gweithgarwch dilynol arnynt mwyach.

Mewn arolygiadau ar y cyd ag AGC, nododd arolygwyr arfer ragorol mewn ychydig iawn o leoliadau. Yn y lleoliadau hyn, roedd arweinyddiaeth effeithiol iawn yn nodwedd ragorol, gan arwain at safonau gofal a datblygiad arbennig o uchel ac addysgu a dysgu effeithiol.

Ers Ionawr 2019, rydym wedi newid ein trefniadau ar gyfer gweithgarwch dilynol fel rhan o'n gwaith ar y cyd ag AGC. Bellach, ceir dau gategori gweithgarwch dilynol – sef 'adolygu cynnydd' a 'gwelliant â ffocws'. O dan y trefniadau newydd hun, canfu arolygwyr fod angen ymweliad arolygu dilynol ar ryw dri o bob deg lleoliad. Mae angen monitro gan arolygwyr (adolygu cynnydd) ar y rhan fwyaf o'r lleoliadau hyn ac mae angen gwelliant â ffocws ar ychydig iawn ohonynt. O'r lleoliadau y mae angen eu monitro gan arolygwyr, nid oes gweithdrefnau digon cadarn gan ryw chwech o bob deg i sicrhau gwelliannau mewn safonau a darpariaeth, neu ar gyfer sicrhau bod eu polisiâu a'u gweithdrefnau yn cefnogi gwaith y lleoliad yn ddigon da. Lle'r oedd barn ar safonau, nid yw plant mewn rhyw chwech o bob deg lleoliad yn gwneud cynnydd digon da wrth ddatblygu'u medrau. Mae hyn yn aml oherwydd nad yw ymarferwyr yn llwyddo i fodloni anghenion yr holl blant yn ddigon da pan fyddant yn cynllunio, ac yn enwedig anghenion plant hŷn a phlant mwy abl. Yn yr ychydig iawn o leoliadau y mae angen gwelliant â ffocws arnynt eleni, nid yw arweinwyr yn sicrhau bod polisiâu a gweithdrefnau pwysig i gadw plant yn ddiogel ar waith a bod yr holl ymarferwyr yn dilyn y rhain yn gyson. Nid ydynt yn darparu digon o gymorth i ymarferwyr fel bod ganddynt ddealltwriaeth sicr o'u rolau a'u cyfrifoldebau ac yn datblygu'u harbenigedd proffesiynol yn effeithiol.

